MANEL RODRÍGUEZ-CASTELLÓ PRESENTA JAUME PÉREZ MONTANER[1*]

(J. Pérez Montaner: *El Mural com a fons. La poesia de Vicent Andrés Estellés*)

Manel Rodríguez-Castelló

Em sorprén que encara no fem servir en català, amb una certa normalitat, parelles de derivats de noms d'autors com els que funcionen per exemple en castellà de l'estil de *cervantino* i *cervantista*. És clar que l'assaig literari, en qualsevol de les seues formes, ens ha demanat l'ús abundant d'adjectius del primer tipus, i així diem *ausiasmarquià*, *carnerià*, *estellesià*… o *kafkià*, *lovekraftià* o *nerudià*, posem per cas, amb tota "naturalitat" i eficàcia. Però per què no usem per als mateixos casos el sufix -ista, que dóna a l'adjectiu un aire de professió o d'ofici, d'afició o militància, personal, subjectiu? I no deu ser per manca d'il·lustres precedents. En un article publicat a *Serra d'Or* en 1971 Joan Fuster es definia com a "raimonista", i el lector pot entendre'n perfectament el perquè. D'aquesta manera, més enllà dels àmbits acadèmics i dels estudis dels especialistes, un podria declarar-se *ausiasmarquista* o *estellesista*, és a dir, aficionat o apassionat, amb més o menys càrrega d'erudició o coneixement de causa, d'aquests poetes (que els gustos, diuen, no cal justificar-los). La maniobra –i use el *fusterianisme* amb plena consciència– tindria per principal objectiu la divulgació de la literatura fora dels cercles escolars en què, amb prou feines, encara malviu. O més ben dit: la proliferació d'*estellesistes* i d'altres -istes seria un símptoma inequívoc de la bona salut social de la nostra literatura. Mentrestant, i no per falta de literatura *estellesiana*, en quantitat i en qualitat, ens haurem de conformar amb aquesta mala salut de ferro ja secular.

[1*] Casa del Llibre (València), 24 de març de 2010.

Creat el club dels estellesistes, no hi ha dubte que a Jaume Pérez Montaner li correspondria, si més no, figurar-hi com a soci fundador, o fins i tot com a president d'honor. Els estudis que el nostre poeta i professor ha dedicat a la poesia de Vicent Andrés Estellés en són molts i sostinguts, amb regularitat, en el decurs de gairebé tres dècades. Molts i bons, podríem afegir: oportuns. Oportuns, en primer lloc, perquè s'iniciaren en un moment (principis dels anys 80) en què algun que altre docte cagalló, amb un parell o tres de llibrets de versos sota el braç i alguna novel·leta primerenca, però amb un cert predicament entre la parròquia lletraferida, havia decidit finiquitar el *boom* Estellés i contribuir a la defunció del pare quan ens acabava tot just de nàixer. Aquella *Una aproximació a Vicent Andrés Estellés* signada amb Vicent Salvador (un altre dels fundadors de l'estellesisme, en l'estela de Joan Fuster i Ovidi Montllor) va ser el primer intent seriós d'acostament a l'obra del nostre poeta, d'aproximació de conjunt. L'exemple representava un doble avantatge per tal com procedia de dos poetes que a més eren professors.

Potser és la mateixa condició de poeta de Jaume Pérez Montaner, i la seua conseqüent aversió a tota mena d'ortodòxies i dogmatismes, que ha fet que els seus estudis estellesians (i, és clar, també els altres estudis), s'hagen decantat sempre cap a l'assaig literari, és a dir, hagen tingut una clara voluntat divulgadora i vindicativa, s'hagen edificat sobre la solidesa d'un estil personal, hagen estat concebuts per al diàleg interpretatiu i tinguen aspiracions globalitzadores, de mirada de conjunt sobre la immensitat de l'obra estellesiana; més cap a l'assaig literari, doncs, que no cap a la recerca "minimalista" i pretesament asèptica de l'acadèmic o l'especialista. Jaume Pérez Montaner és hereu, així, d'una tradició en la pràctica de la crítica literària que concep l'esforç interpretatiu de les obres amb vocació de creació, com ell mateix ens deixa entreveure en algunes de les pàgines del llibre que avui presentem. Els fonaments d'aquesta tradició, en el cas de Jaume, i per reduir-ho tot a un parell de noms emblemàtics, els constituirien Joan Fuster i Harold Bloom.

En efecte, a partir de les esplèndides reflexions que el suecà va fer en el pròleg al primer volum de l'*Obra Completa* d'Estellés (sobretot pel que fa a la reconstrucció del llenguatge popular en la poesia del mestre de Burjassot i a les vinculacions ausiasmarquianes de la seua obra), Jaume Pérez va cabdellant i descabdellant el fil, ampliant i matisant aquelles observacions, indagant i corroborant les primeres intuïcions de Fuster (provisionals i improvisades, en va dir ell) fins a

oferir-nos, en un esforç sostingut en el temps, una interpretació amb pretensions de conjunt de la poesia d'Estellés. De Harold Bloom el nostre estudiós aprofita la suggerència –trenada amb filigrana de paradoxes– de com els grans poetes *es trien* els seus hereus i com aquests, al cap dels anys i els segles, hi estableixen un diàleg productiu en la pròpia obra, per indagar en la naturalesa del cordó umbilical que uneix els dos més grans poetes valencians de tots els temps (i ho deixarem en *valencians*, no siga cas que algú ens acuse d'exagerat localisme o perquè mals estellesistes faríem si ens deixàssem dur per la grandiloqüència; a fi de comptes el meu paisà Joan Valls s'autodefinia com el millor poeta del carrer del Carme, a pesar que és sens dubte un dels millors poetes catalans de tots els temps. Però no ens posem solemnes…): els dos grans poetes, Ausiàs i Vicent.

El llibre, doncs, que avui tinc el gust de presentar té la virtut, per als estellesistes, d'aplegar la majoria dels treballs que l'autor ha dedicat a l'obra d'Estellés: "Paròdia i dicció en les *Èglogues* d'Estellés" (1984), "Poesia i record. A propòsit d'un poema del *Llibre de meravelles*" (1994), "Epíleg provisional a l'*Obra Completa* de Vicent Andrés Estellés" (1990), "El Cant general dels pobles valencians" (pròleg al *Mural*) (1996), "Del *Llibre de meravelles* al *Mural del País Valencià*" (conferència) (2004), "Des del *Mural del País Valencià*" (conferència) (escrit en 2003; publicat ara). En queden fora el ja esmentat estudi *Una aproximació a VAE* i els pròlegs a l'*Antologia poètica*, CVC (1993) i a *Vint-i-cinc poemes de VAE*, 2008, parcialment refosos per a la confecció de la introducció al present volum, i no sé si algun treball més.

El lector hi trobarà, a banda de molts altres temes que inciten al debat, i a més a més dels dos ja esmentats, el de l'aposta pel llenguatge popular en Estellés i el de la calidoscòpica presència d'Ausiàs March en la seua poesia, aclariments sobre la dicotomia culte/popular, magníficament matisada i entrellaçada, i que es poden aplicar a tot de casos equivalents al del nostre poeta, i un repàs bastant exhaustiu de les influències literàries més vives en l'obra d'Estellés, repàs que no decau en els tòpics que solen alimentar la denominada crítica de les fonts o les influències. I ho fa, com a bon assagista, sense haver de recórrer als excessos terminològics, que sovint serveixen com a simple tapadora de la imperícia interpretativa de molts treballs acadèmics, posant l'accent en la voluntat aclaridora i divulgativa del seu esforç.

Afegim al valor estellesista d'aquests escrits el fet que el seu autor fou el principal responsable de l'edició del *Mural del País Valencià*, el gran testament poètic de Vicent Andrés Estellés. Ningú no em negarà

(bromes i solemnitats a banda, que de tant en tant tampoc no estan malament) que el Jaume es mereixeria ser president d'honor del club dels estellesistes que, malgrat els embats dels oblits esforçadíssims que imposa la caverna local i les rutines de la indiferència antipoètica, som i serem molts més dels que ells volen i diuen, molts entre tants. Gràcies, doncs, Jaume, per les teues impagables lliçons.